

”Terminologiarbete bör in i en verksamhets kärnprocess” ”Lyhördhet behövs för att upptäcka terminologiska behov”

Ett samtal mellan två ledare inom terminologin

Namn: Anna-Lena Bucher

Ålder: 65 år

Bakgrund: Terminolog vid Tekniska nomenklaturcentralen TNC sedan 1973. Vd i nya Terminologisentrum TNC sedan 2000. Avgick med pension den 7 februari i år.

Gillar att: Samarbeta och samverka, gärna i terminologiska frågor. Vara ute i naturen.

Gjorde i vintras: Åkte skidor i Österrike.

Gör i sommar: Läser mycket, reser runt till vackra platser i Sverige, badar.

Namn: Karin Dellby

Ålder: 49 år

Bakgrund: Språkkonsult med erfarenhet av terminologi, teknisk information, undertextning, översättning, språkvård. Chef och ledare sedan 20 år tillbaka. Vd för TNC sedan 10 februari i år.

Gillar att: Utveckla och utvecklas i samverkan, i samtal. Åka skidor och båt.

Gjorde i vintras: Åkte skidor i Italien.

Gör i sommar: Läser i hängmattan, seglar, åker båt och badar.

Anna-Lena:

Karin, vad vill du med TNC?

Karin:

Jag vill fortsätta arbetet mot TNCs vision: *En störningsfri fackspråklig kommunikation i samhället*. För att det ska vara möjligt vill jag satsa på några områden:

TNC har kunniga och erfarna **medarbetare**. Det är ett gott utgångsläge för ett nationellt centrum för terminologi. Vi är bäst på terminologiska metoder i Sverige, och det ska vi fortsätta att vara. Vi ska också vara kända och erkända internationellt. Jag vill därför tillsammans med medarbetarna tydliggöra visioner

och mål, hur vägen mot framtiden ska stakas ut. Med det som grund vill jag sedan ge medarbetarna rätt förutsättningar – när det gäller uppdrag, kunskaper, arbetsmiljö, teknik osv.

En **terminologisk infrastruktur** bör utvecklas. På TNC har vi stora terminologiska resurser som vi har byggt upp under över 70 år. En del visas i Rikstermbanken och annat har vi tillgång till internt. Den här informationen behöver vi jobba vidare med, både tekniskt och innehållsmässigt så att det finns lätt tillgänglig information i moderna verktyg, både för våra externa användare och för oss på TNC.

TNC är ett litet företag med begränsade resurser. Därför behöver vi bra samarbete, **partnerskap** med andra företag och organisationer om vi ska kunna närma oss visionen. Jag vill se ett närmare samarbete med språkvårds- och klarspråks-Sverige. För mig är det uppenbart att all språkvård och allt klarspråksarbete förutsätter att man har koll på sin terminologi. Här har TNC en viktig roll att spela.

Det är viktigt för TNC att liera sig med andra som har kunskaper inom närliggande områden. Informationsmodellering är ett exempel. Det är ett område som tangerar terminologi och där ett samarbete kan vara till mycket god nytta för resultatet. Ett annat exempel är datorlingvistik där TNC behöver hämta spetskompetens från andra. Vad tänker du om det, Anna-Lena?

Anna-Lena:

Allt låter väldigt bra! Min förste chef på TNC, Einar Selander, sa alltid att TNCs arbete bör kännetecknas av "kontinuitet och förnyelse", något som jag med tiden förstod innebörden av och också tog till mig. Detta har jag inte haft tillfälle att nämna än för dig, men det du vill göra bygger på den grund som redan finns men med orientering mot nya behov och nya möjligheter i samhället. Det är både fördjupning och bredd av arbetet, klockren tillämpning av "kontinuitet och förnyelse" alltså!

Karin:

Vad vill du lämna efter dig som arv till mig och TNC?

Anna-Lena:

Övertygelsen om att TNCs arbete är väldigt viktigt och insikten om att samhället behöver mycket mer av det. Verksamheten behöver alltså finnas under överskådlig tid. Jag känner mig inte orolig för att denna övertygelse inte finns hos dig, bland annat därför att du har mångårig erfarenhet av terminologiarbetet på Scania. Men jag tror också att det är en läggningssak, och min magkänsla säger mig att du även har den rätta läggningen för att vara en övertygad terminologivän.

Kanske vill jag också poängtera vikten av lyhördhet – om det låter sig göras. Min erfarenhet säger mig nämligen att det är viktigt att i många sammanhang kunna lyssna uppmärksamt och "mellan raderna" för att utröna om det finns ett terminologiskt behov hos den eller de som talar. Terminologiska behov uttrycks sällan i klartext helt enkelt därför att de som behöver terminologiska tjänster ofta inte är medvetna om att det är just det de behöver. Detta medför också att man måste använda lite eller mycket fingertoppskänsla när man vill påverka och övertyga "de behövande". Det finns alltså inte ett enda recept för hur man för-

klarar och säljer in terminologitjänster, men med hjälp av lyhördhet kan man anpassa budskapet och nå långt.

Karin:

Det skulle inte fungera att leda en verksamhet om man inte tror på den. Jag tror på terminologiarbete. Jag har sett hur arbete med terminologi kan bidra i ett företags kärnprocesser, för att skapa effektivitet och tydlighet, och även spara pengar. Det är lätt att överföra den erfarenheten till andra verksamheter, även om argumenten kanske inte är desamma i myndigheter som i företag.

”Lyhördhet” är ett bra ledord. Den terminologiska medvetenheten är inte alltid så stor, och det är inte alltid självklart för människor att deras terminologi är otydlig, att de inte har den grund av gemensam förståelse som terminologin kan ge. De lägger olika betydelser i samma ord, använder olika ord för samma sak.

Karin:

En sista kommentar?

Anna-Lena:

Beställarkompetensen är låg hos både myndigheter och företag när det gäller språkliga tjänster. Många har dimmiga uppfattningar om vad översättning, språkkonsultarbete, terminologiarbete, klarspråksarbete och verksamhetsmodellering är. Ännu mindre har man klart för sig hur dessa områden överlappar varandra eller hur de kan stödja varandra. Detta leder förstås till att beställningar och uppdrag lätt hamnar fel. TNC kan, med sin vana att strukturera och skilja på äpplen och päron, stå till tjänst med att utveckla kravspecifikationer för olika typer av språkliga och kommunikativa tjänster.

Avtackning av Anna-Lena Bucher

”Du har en hållning i språkfrågor som gör språkvård värd att bedriva” sade Catharina Grünbaum i ett tal under avtackningen av TNCs förra vd Anna-Lena Bucher, som nu har gått i pension. Catharina Grünbaum var inte ensam att stämma upp i hyllningskören: TNCs styrelse, språk-Sveriges institutioner och andra samarbetspartner slöt upp med bland annat talets gåvor under det mingel som hölls för Anna-Lena den 7 februari.

*Ovan: Anna-Lena Bucher.
Till vänster: TNCs styrelse uppvaktar Anna-Lena. Från vänster: Gilbert Ljungberger, Per Forsgren, Ingegerd Dirtoft (ordförande), Ingolf Berg.*

Kollegerna på TNC uppvaktade med ett "känsloregister" och ett bildspel med nedslag i Anna-Lenas fyrtioåriga historia på TNC. Även om Anna-Lena officiellt är pensionerad kommer hon fortsatt att tillbringa en del tid på TNC, och förhoppningsvis kunna gräva ner sig i TNCs rika historia.

TNC-kören framför "Anna-Lena" (med nyskriven text till melodin från ABBAs "Mamma Mia").

Rikstermbanken fyllde fem år – det firade vi!

Den 19 mars firade vi Rikstermbankens femårsdag på TNC med tårta och mingel tillsammans med terminologiintresserade från hela Sverige. Henrik Nilsson berättade om bakgrunden till födelsedagsbarnets tillblivelse 2009 och hur utvecklingen sedan dess gått framåt. Ungefär 300 organisationer från både offentlig och privat sektor har bidragit med sina ordlistor. TNC har gjort urval ur ordlistorna och bearbetat materialet enligt terminologiska principer. Trots sin ringa ålder har Rikstermbanken kommit upp i över 100 000 termposter och nära 300 000 termer på 27 olika språk. Rikstermbanken är flitigt uppvaktad av en rad olika användare i samhället: översättare, journalister, studenter, intresserad allmänhet och överhuvudtaget alla de som t.ex. vill veta vilken term som är den korrekta för ett visst begrepp eller som har behov av tydliga definitioner.

Gå till [Rikstermbanken](#) och botanisera bland termerna!

Ny serie om Terminologiframjandets abonnenter:

Xylem – ett företag som översätter till 35 språk

Under 1980-talet innehöll TNC-aktuellt artiklar och intervjuer med de dåvarande medlemmarna i den ideella föreningen Tekniska nomenklaturcentralen. Denna intressanta idé vill vi nu ta upp igen och i varje nummer presentera någon av Terminologiframjandets abonnenter. Först ut i raden är Xylem.

På baksidan av många av företaget Xylems produktbroschyrer och manualer ges två definitioner av just "xylem": 1. den växtvävnad som leder upp vattnet från rötterna och 2. ett ledande globalt vattenteknikföretag. Ett talande utslag av terminologisk medvetenhet som inte slutar där.

Företaget är kanske för många fortfarande mer känt under det tidigare namnet ITT Flygt. I dag är Xylem ett jätteföretag med drygt 12 000 anställda, flera dotterbolag och kontakter i mer än 150 länder. Xylem Sverige är dock specialiserat på att marknadsföra och sälja produkter för pumpning, rening och cirkulation av vatten. Företaget har försäljningskontor på tolv orter i Sverige, med huvudkontor i Emmaboda. Men avdelningen med ansvar för teknisk dokumentation ligger nära Hallonbergen i norra Stockholm.

"Xylem's Angels" på jobbet. Från vänster: Sonja Wiedenhoeft, Sharlene Siljander Axelsson och Ragna Hellbom.

Och där, i den sobra byggnaden, finns Ragna Hellbom, Sharlene Siljander Axelsson och Sonja Wiedenhoeft, som alla jobbat där länge och som utgör en del i företagets Technical Documentation Group. Sonja (från USA) och Sharlene (från Singapore) har båda engelska som modersmål och bidrar även med språkstöd till skribenter som skriver på engelska inom företaget. Sharlene går igenom de engelska texterna innan de skickas för översättning, medan Sonja och Ragna är översättningsadministratörer eller "localization coordinators" som det heter på engelska.

Översättning sker från engelska till upp till 35 andra språk: EU-språken (eftersom EU bland annat har krav på att pumpar ska säljas med produktinformation på landets språk) men även på bland annat kinesiska, ryska, thailändska, ukrainska, serbiska och indonesiska. Arbetet hanteras med SDL Word Server. Texterna som skrivs på engelska är uppbyggda av textblock (s.k. "topics") som sedan kan återanvändas. Översättningarna görs utifrån en komplex kostnadsmodell där man hela tiden jämför vad det kostar att ta fram ny information mot att återanvända och anpassa redan existerande information. Sedan de tekniska verktygen infördes har man kunnat genomföra betydande besparingar vad gäller dokumentation och översättning; t.ex. handlar det ofta om en åter-

användning av upp till 90 % av innehållet. Översättningarna valideras av särskilda validatorer och översättningsgranskare i varje land.

Xylem har en intern termbank (Xylem TD) vars grund kommer ur en automatisk extraktion av termer ur företagsdokumentationen. Termbanken har alla översättare och validatorer tillgång till, men man använder även översättningsminnen och verktyget Acrolinx IQ för kontroll av konsekvent språk- och terminologianvändning i dokument. För att få kollegerna att engagera sig och verkligen använda språk- och terminologiverktygen startade Ragna en kampanj där den som föreslog flest termer till termbanken fick en trisslott. Det hjälpte till lite grand, och i dag innehåller termbanken omkring 1 500 termer. Men det är fortfarande lite trögt att få alla att använda de verktyg som finns. Därför behövs terminologiintresserade på företaget som kan delta i seminarier och initiera och inspirera. Och det kan Ragna, Sharlene och Sonja, som varit flitiga deltagare i seminarier som TNC anordnat för Terminologifrämjandet (där Xylem varit abonnenter sedan 2006.)

Elektronisk termdatabas i Nordea

I april lanserade Nordea en elektronisk version av bankens interna termdatabas, Nordea Terms. Nordea Terms innehåller Nordeaspecifika termer, termer inom bank- och finansområdet och andra termer som Nordeas medarbetare har glädje av på engelska, svenska, danska, finska och norska. Dessutom ingår en mängd akronymer (både interna och externa).

Under några år har Nordeas medarbetare haft tillgång till Nordea Terms via ett ordboksprogram. Det har funnits flera nackdelar med detta upplägg: varje medarbetare har behövt installera programmet på sin dator från bankens lista över godkända datorprogram och väldigt få har känt till det. Vidare måste programmet öppnas innan man kan börja söka efter termer, och slutligen har det varit dyrt och krångligt för Nordeas översättare (som ansvarar för bankens terminologiarbete) att uppdatera den interna termdatabasen.

Nu finns Nordea Terms i form av en s.k. gränssnittskomponent ("widget") som medarbetarna enkelt hämtar på bankens intranät. Gränssnittskomponenten läggs på den del av intranätets startsida som varje medarbetare själv kan anpassa, och blir på så sätt väldigt lätt att komma åt. Här skriver man in sitt sökord, och sökresultatet visas därefter i ett separat fönster.

Ordbokskomponenten underlättar också för oss översättare som nu kan uppdatera termdatabasen så ofta som det behövs. I praktiken lär det bli ungefär en uppdatering i månaden, jämfört med de tidigare två, tre om året. Det är förstås en stor fördel att kunna lägga till nya termer eller göra andra ändringar i databasen fortlöpande, särskilt när den nu börjar bli känd inom banken. Nordea har cirka 25 000 medarbetare i Norden och under den första veckan installerade cirka 4 500 personer ordbokskomponenten, vilket var en mycket bra början.

Annacarin Persson, Nordea

Om språk och informationsstruktur inom vård och omsorg

I början av mars anordnade Socialstyrelsen ett heldagsforum i Uppsala. Forumet vände sig till dem som arbetar med fackspråk och informationsstruktur inom eller för vård och omsorg, t.ex. informatiker, systemägare, verksamhetsutvecklare. Närmare 100 deltagare samlades för att lyssna på föredrag och delta i seminarier.

Forumet inleddes med en introduktion för oss deltagare där arbetet med den gemensamma informationsstrukturen för vård och omsorg presenterades. Vi fick också en historik över hur den gemensamma informationsstrukturen har arbetats fram, från den första svenska utgåvan av WHO:s klassifikation av sjukdomar och relaterade hälsoproblem 1951 fram till där man står i dag. Vi fick också en framtidsvision om hur utvecklingen är tänkt att fortsätta. Nu finns det en etablerad förvaltningsorganisation för detta på Socialstyrelsen.

Vi fick veta att syftet med den gemensamma informationsstrukturen är att bidra till en strukturerad och ändamålsenlig dokumentation inom vård och omsorg. Då kan information exempelvis levereras till hälsodataregister och kvalitetsregister med bibehållet innehåll och enhetlig betydelse. Den gemensamma informationsstrukturen innefattar process-, begrepps- och informationsmodell för nationell informationsstruktur samt Snomed CT, hälsorelaterade klassifikationer och Socialstyrelsens termbank. Snomed CT är ett omfattande internationellt begreppssystem som kan användas för att dokumentera, koda, hämta och analysera kliniska data inom vård och omsorg.

Efter introduktionen fortsatte dagen med parallella program. Ett av dessa handlade om vidareutvecklingen av den nationella informationsstrukturen för vård och omsorg. Där behöver ytterligare nivåer införas. De hittillsvarande modellerna beskriver hela verksamheten för vård och omsorg, men separata modeller behöver tas fram för hälso- och sjukvård å ena sidan och socialtjänst å den andra.

Ett annat program beskrev arbetet med översyn och uppdatering av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation inom socialtjänsten. I föreskrifterna rekommenderar Socialstyrelsen att man använder mindre av fritext och mer av klassifikationer och kodverk, blanketter och standardiserade mallar för en enhetligare dokumentation. Dessutom rekommenderar Socialstyrelsen att i tillämpliga delar använda Socialstyrelsens termbank.

Det var ett väl upplagt forum, med utmärkta presentationer och med gott om tid för mingel mellan passen. I pauserna fanns också möjlighet att gå runt och få mer information om Socialstyrelsens produkter och projekt som berör den gemensamma informationsstrukturen.

Ambitionen från Socialstyrelsens sida är att tillsammans med andra aktörer skapa en återkommande arena för dialog, erfarenhetsutbyte och kunskaps-spridning inom området.

Det hoppas vi på TNC också på.

Notiser

Uppdrag på gång på TNC: Fackspråkskurser på Tolk- och översättarinstitutet (TÖI)

Under våren har terminologer på TNC haft hand om undervisningen i kurserna fackspråk och terminologi som ges inom ramen för två olika program på TÖI. Masterprogrammet i översättning till och från japanska har haft två separata kurser i fackspråk respektive terminologi, medan tolkstuderanter fått en kombinerad fackspråks- och terminologikurs.

Kurs på TNC

Av de evenemang som hållits under våren återstår nu [Ordlusta](#) – en kurs om hur man skapar ordlistor. Den hålls onsdagen den 21 maj, kl. 9–16. Anmäl dig [här](#).

I-term

TNC har assisterat danska kolleger med översättningen av gränssnitt och hjälpfiler till terminologihanteringssystemet i-Term från TNCs danska systerorganisation DantermCentret. I-term används bland annat av Socialstyrelsen.

Europeiska terminologiföreningen EAFT

Planeringen inför årets världskonferens i terminologi är i full gång. Temat blir terminologi och sociala medier. Hela programmet finns [här](#).

Praktikant på TNC

TNCs kopplingar till TÖI (Tolk- och översättarinstitutet på Stockholms universitet) handlar inte bara om kurser. Till TNC kommer varje år flera översättar- och tolkpraktikanter för att lära sig mer om terminologi.

En av de senaste i raden är Thomas Thomsen:

– Jag pluggar till tolk och kommer att skriva min C-uppsats i höst. Efter flera års vistelse i Spanien talar jag både spanska och katalanska, så det är mellan dessa språk och svenska som jag kommer att tolka. Terminologiarbete är en del av tolkens vardag, och att göra praktik på TNC var därför en självklarhet för mig eftersom det skulle hjälpa mig att få ökad förståelse och praktisk erfarenhet av terminologiskt arbete.

Det här fick Thomas bland annat göra:

- assistera i en översättning av ett gränssnitt från danska till svenska (hans ena förälder är dansk)
- läsa publikationer om terminologi från den katalanska terminologiorganisationen Termcat och hålla ett föredrag för TNCs personal.

Och tack vare Thomas finns det nu även information om Rikstermbanken och TNC på katalanska!

Terminologifrämjandet

TNCs abonnenter är med i [Terminologifrämjandet](#). Som abonnent får man bland annat rabatt på TNCs ordlistor och möjlighet att ställa frågor till termtjänsten. Dessutom blir man inbjuden till seminarier om terminologiarbete och fackspråk som TNC arrangerar.

Ett stort abonnemang kostar 7 900 kronor (exkl. moms) per år och ger nio timmar av TNCs tid. Tiden kan bland annat utnyttjas till

- terminologifrågor
- textgranskning
- strukturering av terminologisk information
- medverkan vid interna terminologidiskussioner.

TNC kan också komma till interna möten och informera allmänt om fackspråk och terminologiarbete.

Termfrågor

Som abonnent i Terminologifrämjandet förköper man tid som kan användas till exempelvis TNCs termtjänst. Under den här rubriken redovisar vi några av de frågor och svar som kommit till termtjänsten den senaste tiden. Har du kommentarer eller tillägg till svaren får du gärna höra av dig.

Fråga: Vi upphandlar försäkringslösningar av försäkringsbolag som privatanställda tjänstemän kan välja genom att kryssa för ett bolag och en förvaltningsform (traditionell försäkring eller fondförsäkring) på vår valblankett. Med dessa försäkringsbolag sluter vi ett förmedlingsavtal. Sedan har vi en annan typ av avtal med försäkringsbolag som vi i dag kallar "svansavtal". Det betyder att bolaget inte är valbart längre, men att det har varit valbart tidigare. Vi har svansavtal av lite olika kaliber: antingen kan bolaget bara fortsätta att förvalta inbetalda pengar på försäkringen (och det kommer inga nya pengar eller kunder), eller så kan bolaget fortsätta förvalta inbetalda pengar plus att det flyter in nya pengar, men de kan inte få några nya kunder. Som ni förstår behöver vi byta ut termen "svansavtal". Har TNC något förslag?

Svar: TNC föreslår i första hand *kvarvarande avtal*, med *uppföljningsavtal* eller *fortsättningsavtal* som alternativ.

Fråga: Hur ska jag översätta *cost-to-serve* till svenska? Det är en ekonomisk term.

Svar: Det svenska *betjäningsskostnad* används av flera företag. Här är ett exempel:

”För att mäta kundlönsamhet krävs två saker. Dels måste företaget veta sin nettomarginal, d.v.s. skillnaden mellan in- och utpris för de produkter företaget säljer. Därtill behöver företaget veta vilka ytterligare kostnader som är förknippade med de olika kunderna. Dessa kostnader brukar betecknas Cost-to-Serve (CTS), eller betjäningsskostnader på svenska.”

Fråga: Hur översätter man TTO (Technology Transfer Office) till svenska i meningen ”... utbildning i entreprenörskap har en klart positiv effekt på kommersialisering. Vidare fann vi en positiv koppling mellan TTOs (Technology Transfer Office) och patentering å ena sidan och mellan inkubatorer på lärosätena och akademiska spinoff-företag å andra sidan”?

Svar: På svenska kan *innovationskontor* användas för det engelska uttrycket *technology transfer office* som ibland förkortas *TTO*.

Fråga: Jag undrar varför definitionerna på kök, respektive kokvrå, kokskåp och trinett, såvitt jag sett på nätet, inte beskriver vad man kan göra i respektive enhet? Koka ett ägg kan man kanske göra i alla enheterna, men laga en trerätters middag för ett sällskap på 4–6 personer torde vara praktiskt omöjligt i flera av enheterna. Beror definitionerna av begrepp på vem som anses använda begreppen? Är det i så fall producentens eller konsumentens perspektiv som väger tyngst?

Svar: Frågan är principiellt intressant eftersom man alltid kan lyfta fram olika kännetecken i definitioner av begrepp. I terminologiarbetet handlar definitions-skrivandet i stor utsträckning om att skilja begrepp ifrån varandra. Beroende på bland annat syftet med arbetet, de medverkandes expertis och målgruppen för definitionerna kommer vissa kännetecken att lyftas fram framför andra.

I TNC 95 ”Plan- och byggteknisk ordlista” har vi använt syfte, storlek och inredning som kännetecken i definitionerna:

kök: rum avsett för matlagning och annat hushållsarbete

kokvrå: rum med samma funktion som kök men av mindre storlek och med mindre omfattande inredning

Motsvarande utrymme på kontor, i båtar etc. kallas *penry*, och denna term används ibland även för bostäder.

kokskåp: skåp med inredning avsedd för matlagning

Man kan jämföra med t.ex. Lantmäteriet som skriver följande i samband med vad som registreras i Lägenhetsregistret:

”Med ett rum avses ett utrymme som har en golvyta av minst sju kvadratmeter och har direkt dagsljus. Som rum räknas inte kök, kokvrå, kokskåp eller hygienutrymme.

Kök innebär ett för matlagning avsett utrymme som har en golvyta av minst sju kvadratmeter – bänkar, skåp och liknande inräknat – och direkt eller indirekt dagsljus.

Som kök räknas även kokvrå med matrum om utrymmena tillsammans har en golvyta av minst sju kvadratmeter och direkt eller indirekt dagsljus.

Kokvrå innebär ett för matlagning avsett utrymme som har en golvyta som är mindre än sju kvadratmeter – bänkar, skåp och liknande inräknat – men så stort att en person kan vistas där.

Även om utrymmet för matlagning har en golvyta av minst sju kvadratmeter räknas det som kokvrå, om det saknar direkt eller indirekt dagsljus.

Om kök och kokvrå förekommer med öppet rumssamband med till exempel vardagsrum, anges både köksutrymmet och rummet i registret.

Om den sammanlagda köksbänklängden är två meter eller mer exklusive spis anges köksutrymmet som kök. Om den är mindre än två meter anges utrymmet som kokvrå.

Kokskåp avser inredning för matlagning med tillgång till vatten, avlopp och kylskåp. Så kallad trinett är ett exempel på kokskåp.

Eventuellt gemensamt kök anges endast för specialbostäder.”

Dessa definitioner överensstämmer i stor utsträckning med de från ”Plan- och byggtermer”, men syftet här är snarare att klassificera än att skriva definitioner som ett resultat av renodlat terminologiarbete:

- Kännetecknen som används är golvytans storlek och förekomsten av dagsljus. Men samtidigt säger man att dagsljusförekomst inte är väsentligt kännetecken (för kokvrå). Det gör att just det kännetecknet inte är lämpligt att använda i en definition, eftersom det inte går att använda för att skilja begreppen åt.
- Kokskåp beskrivs inte som ett utrymme utan som inredning och hör alltså begreppsmässigt hemma i en annan ”begreppsfamilj”.
- Man introducerar begreppet ”köksutrymme” och det blir lite oklart hur det förhåller sig till de övriga begreppen. Dessutom kommer ”köksbänklängd” in som ett kännetecken som styr klassifikationen.

Fråga: Finns det någon annan term än *brukare*? Jag har tröttnat på det att äldre som åtnjuter någon service från kommunens omsorg kallas brukare. Det är dags att ta bort ordet i kommunens verksamheter!

Svar: Nej, *brukare* är den term som Socialstyrelsen och TNC rekommenderar, efter att ha haft rekommendationen ute på remiss hos alla kommuner i Sverige.

TNC har lett arbetet på Socialstyrelsen med att utreda begreppet brukare. Efter att ha tagit del av remissinstansernas synpunkter ansåg vi alltså att vi kunde rekommendera *brukare* som överordnad term; det ligger på samma nivå som *patient* fast inom socialtjänstens domäner. Det finns ett klart behov hos bland

annat administratörer, politiker och forskare att kunna tala övergripande om olika verksamheter, och då behövs också en övergripande term.

Men det är viktigt att tänka på detta: Eftersom termen *brukare* står för alla som får individuellt behovsprövade insatser från socialtjänsten är det inte lämpligt att kalla någon för brukare när man avser en särskild grupp eller enstaka individer – det kan uppfattas som en sorts avståndstagande. Beroende på sammanhang kan därför andra mer precisa benämningar vara lämpliga att använda i stället, till exempel *assistansanvändare, familjehemsplacerat barn, klient, tvångsomhändertagen*. Ibland är det lämpligare att använda mer beskrivande uttryck, t.ex. *deltagare i dagverksamhet, mottagare av hemtjänst*.

Ordet *brukare* används av olika grupper med olika betydelser. Kärnan i begreppet ligger i den allmänna definitionen 'person som tar något i bruk'. När brukare började användas inom den offentliga sektorn fanns en önskan att tydliggöra en sorts delaktighet och medansvar i aktiviteten att ta insatser, främst sociala insatser, "i bruk". Detta ansågs ordet brukare signalera. I samma anda bildades så kallade brukarorganisationer och brukarråd, där det talades om brukarinflytande och brukarmedverkan.

Numera är *brukare* tämligen spritt och använt som term för ett lite mer insnävat begrepp, det vill säga för den som får insatser från socialtjänsten, således inte från hela offentliga sektorn. För att tydliggöra detta kan *brukare av socialtjänst* behöva användas i vissa kontexter för detta mer insnävade begrepp i stället för enbart *brukare*.

Fråga: Jag undrar om det finns någon bra synonym till ordet *byggnation*.

Svar: Vi rekommenderar att man hellre skriver *byggnad* när man menar ett färdigbyggt hus, *bygge* om ett hus under byggnad och *byggverksamhet* när det är aktiviteten som avses. Ordet *byggnation* är med andra ord ett oprecist allmänord, och inte en fackterm, och hör i vår mening inte hemma i vårdat fackspråk.

Fråga: Vilka genus brukar *paraffin*, *aceton* och *fotogen* ha i tekniska sammanhang?

Svar: T-genus, alltså *paraffinet*, *acetonet* och *fotogenet*. Flerstaviga materialnamn och kemiska ämnesnamn med betonad slutstavelse, t.ex. -in, -on och -en som i dina fall, bör enligt TNC och Kemisamfundets nomenklaturutskott ha t-genus.

Bok- och lästips

Att tala samma språk : gemensam struktur vid bedömning av vårdbidrag

Rapporten beskriver hur WHO:s klassifikation ICF-CY skulle kunna användas för att strukturera information vid bedömning och beslut om vårdbidrag.

Stockholm: Inspektionen för socialförsäkringen (ISF), 2013. 59 s.

Enhetlig terminologi : för fackområdet samhällsskydd och beredskap
Socialstyrelsen, Enheten för krisberedskap

Rapporten beskriver ett projekt och presenterar en resulterande arbetsmodell för terminologiarbete. Praktiska exempel ges i bilagor, som sammanfattar terminologiarbetet och som innehåller en liten ordlista över terminologins terminologi (baserad på TNC).

Stockholm: Socialstyrelsen, 2013. 39 s.

Guidelines for collaborative legal/administrative terminology work / Legal languages interoperability services (LISE project)

http://www.eurac.edu/en/research/institutes/multilingualism/Documents/Guidelines_for_collaborative_legal_administrative_terminology_work.pdf

Projektet LISE, som bl.a. TNC intervjuats inom, har terminologisk teori ställts mot terminologisk praktik. Efter undersökningar av och intervjuer med ett stort antal organisationer som sysslar med terminologiarbete presenterar man riktlinjer för hur terminologiarbete kan bedrivas inom de administrativa och rättsliga sektorerna. Undersökningen har visat att sådana riktlinjer ofta saknas. Här ges förslag på lämpliga arbetsflöden, ingående aktiviteter, roller och metodik.

Bolzano: LISE : EURAC research, 2013. 82 s. ISBN 978-88-88906-89-8

Handbok för möbelarkitekter

Berg, Per

Innehållet i boken utgörs bland annat av uppdaterade rapporter som utgavs av dåvarande Möbelinstitutet (1967–1995): Möbelordlista (nr 38) och Engelska möbelord (nr 54).

Nyköping: Montus förlag, 2014. 246 s., ISBN 978-91-976439-8-6

LexicoNordica 20 2013 : leksikografi og lingvistik i Norden

Publikationen är en antologi med 17 bidrag av olika författare, däribland en bokrecension av TNC 104 "Basord i våra fackspråk" (av Sven-Göran Malmgren) på s. 241–248.

Oslo: Nordiska föreningen för leksikografi, 2013. 290 s. ISSN 0805-2735

Mitt i svenskan : artiklar om språk i Svenska dagbladet 1994–2013

Josephson, Olle

I denna antologi finns Olle Josephsons språkspalter från Svenska dagbladet samlade, bland annat "Termer" som skrevs kort efter Rikstermbankens öppnande.

Stockholm: CKM Förlag, 2014. 112 s. ISBN 9789170401183

Money talks : om kronor, ören, tillgångar, cash flow, likvider, Itro, qe och annan bullshit

Melin, Lars

Boken är en fortsättning på "Corporate Bullshit" som kom ut 2004. Melin ger sig på sitt oefterlikneliga sätt ut på en tur "genom aktiemarknadsjargong, kristerminologi, finansmarknadstyper, managementfloskler och annan intressant bullshit".

Stockholm: Morfem, 2013. 152 s. ISBN 978-91-980922-1-9

Summary in English

Two managing directors discuss TNC's vision and goals

"Sustainable professional communication!"

"Terminological perceptiveness!"

Karin Dellby, 49 is (from 10 February 2014) TNC's new managing director. Karin's background is in language consulting, terminology, technical information, subtitling, translation and language cultivation. Karin also has 20 years' experience as a manager and leader.

Anna-Lena Bucher, 65, has been with TNC for 40 years, first as a terminologist and then as TNC's managing director.

Anna-Lena: Karin, where would you like to lead TNC?

Karin: I will work for TNC's vision "Sustainable professional communication in all domains". TNC's terminological competence and experience will take us a long way but we also need to work for a sound terminological infrastructure which is based on collaboration and networking with other language organisations in Sweden and abroad. And you, Anna-Lena, what do you see as your legacy to me and to TNC?

Anna-Lena: My firm conviction is that terminology work is of primary importance for the whole society. I would also like to highlight the notion of "terminological perceptiveness", i.e. an ability to identify the terminological needs of public authorities, companies, educational institutions, etc. of which these organizations are not always aware. Once we know what these needs are, we can offer the right kind of terminological services to meet them.

A farewell party for Anna-Lena Bucher

A well-attended farewell party for Anna-Lena was held on 7 February. TNC contributed with a new version of its already famous "Anna-Lena song" (set to the melody of "Mamma Mia") and the speakers praised Anna-Lena's great achievements in promoting terminology work and language cultivation. Anna-Lena is not parting from TNC altogether; she is planning to devote some of her time to researching and documenting TNC's history.

A new series presenting TNC's subscribers:

Xylem – translates into 35 languages

The Swedish branch of Xylem, a leading water technology company, specializes in marketing and selling products for pumping, purification and circulation of water. The company has been an avid user of TNC's services for quite a number of years and has in TNC's eyes a high degree of terminological awareness. The company has an internal term bank created with the help of automatic term extraction from the company's documentation. A global company like Xylem has extensive localization needs: the information on its products has to be translated into as many as 35 languages. This means an acute need for a high

degree of terminological consistency both in the source and target language texts. This and many other things of Xylem's terminology efforts were told to TNC's Henrik Nilsson when he visited Xylem and talked with Ragna, Sharlene and Sonja (from the company's Technical Documentation Group) who are the company's localization coordinators and often take part in TNC's various activities.

Nordea Terms launched

In April, Nordea launched an electronic version of Nordea Terms, the bank's internal term bank. Nordea Terms embraces both terminology specific to Nordea and general terminology within banking and finance. The terminological information is presented in English, Swedish, Danish, Finnish and Norwegian. Nordea's 25 000 employees can now access the terminology through a widget which can be downloaded from the bank's intranet.

Five years with Rikstermbanken

On 19 March 2014, Rikstermbanken celebrated its fifth anniversary. A lively mingling crowd was given a brief overview of the birthday child's progress over the years by Henrik Nilsson from Rikstermbanken's secretariat. With its 100 000 terminological records containing some 300 000 terms in 27 languages, Rikstermbanken is doing rather well at its tender age.

Teaching university courses

TNC is teaching two courses in languages for specific purposes and terminology at the Institute for Interpreting and Translation Studies (TÖI), Stockholm University: one to master program translation students and the other to students enrolled on interpreting studies.

Information structure in the domain of health and welfare

TNC is involved in several projects in the domain of health and social care. In early March, several of TNC's terminologists attended a one-day forum on languages and information structure for health and social care organized by the National Board of Health and Welfare. The event brought together around 100 participants – information and language specialists, system owners and business developers. The opening presentation gave an overview of the ongoing work with creating the common information structure for health and welfare. The forum then continued in two parallel sessions, one focusing on further development of the national information structure health and welfare and the other on the reviewing and updating of the National Board's regulations and general guidelines for documentation in social services.

In brief

I-term in Swedish

I-Term, a terminology management system developed by Copenhagen Business School is now being implemented at the National Board of Health and Welfare. TNC has helped its Danish colleagues with translating the interface and help texts into Swedish.

EAFT Terminology Summit

Preparations for this year's EAFT Terminology Summit are well under way. The overall topic for the summit is: How does social networking affect terminology work? The program is available at: <http://eaft-aet.net/en/activities/summit-2014/>.

Trainees at TNC

TNC is not only teaching at TÖI. Over the years, quite a number of TÖI students have had the opportunity to get more acquainted with TNC and to take part in TNC's daily work. Thomas Thomsen had his trainee period at TNC in spring this year. Thomas says: – As an interpreter I will have to deal with terminology, and my internship at TNC has helped me get a better understanding and practical experience of terminology work.

TNC-aktuellt

Ansvarig utgivare: Karin Dellby
Redaktion: Karin Dellby, Åsa Holmér, Henrik Nilsson
Fotograf: Henrik Nilsson
Förlag: AB Terminologikum TNC
Adress: Västra vägen 7 B, 169 61 Solna
Tel.: 08-446 66 00. Fax: 08-446 66 29
E-post: tnc@tnc.se
Organisationsnummer: 556562-8491
TNC-aktuellt kommer ut med 2–4 nummer per år.

Hör gärna av dig till oss om det är något särskilt du skulle vilja ha belyst i TNC-aktuellt eller om du har kommentarer på det du har läst.

